

*Пономаренко Євгенія Василівна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижев Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Право на охорону здоров'я є одним з ґрунтових соціальних прав людини і громадянина, оскільки здоров'я – це стан повного соціального благополуччя, яке повністю пов'язане з людиною. Саме держава визнає право громадян України на охорону здоров'я і забезпечує його захист.

Захист права на охорону здоров'я та діяльність, пов'язана зі зміцненням і підтримкою здоров'я, вимагають постійної підтримки з боку держави, яка має вживати всіх необхідних заходів для сприяння збереженню та покращенню здоров'я кожного та запобігання будь-яким формам порушення здоров'я громадян.

Основою захисту прав людини в охороні здоров'я є виникнення правового конфлікту в контексті надання медичної допомоги. Під таким різновидом конфлікту розуміється зіткнення протилежних інтересів, що впливає з особливостей реалізації правового статусу суб'єкта медико-правових відносин. Суб'єктами юридичного конфлікту в сфері надання медичної допомоги виступають фізичні (пацієнт, законний представник, медичний працівник, лікар, що займається приватною практикою тощо) і юридичні (наприклад, заклад охорони здоров'я, орган управління охороною здоров'я) особи [1].

Право на охорону здоров'я є фундаментальним правом кожної людини і грає важливу роль в сучасному українському суспільстві. Україна здійснила певні кроки для забезпечення цього права, але також стикається із викликами і завданнями на шляху до повного захисту прав людини на охорону здоров'я. Права людини в галузі охорони здоров'я в Україні захищені цілою низкою ратифікованих міжнародних документів, зокрема, такими як: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Конвенція про права інвалідів, Конвенція про права дитини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейська соціальна Хартія. Національне законодавство базується передусім на Конституції України, Законах України, серед яких провідну роль відіграє Закон України «Основи законодавства

України про охорону здоров'я», постановах Кабінету Міністрів України, відомчих нормативно-правових актах[1].

Загалом, права пацієнтів у сфері надання медичних послуг включають в себе: право на недоторканність приватного життя, інформацію, життя та якісне лікування, а також свободу від дискримінації, тортур і жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.

Зміст конституційного права на охорону здоров'я деталізується у Розділах I і II Конституції України. У ст. 3 Основного Закону чітко зазначено: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [2]. Дані цінності та їх забезпечення складають основний напрямок діяльності держави. Скасування або обмеження прав людини суворо забороняється, окрім випадків, що тимчасово можуть встановлюватися в умовах надзвичайного чи військового стану.

У попередньому конституційному приписі здоров'я визначено як цінність і первинну та вихідну передумову життєдіяльності кожної людини. Тому із численних прав, які передбачає Основний Закон нашої держави, можна виділити право людини на охорону здоров'я як право, яке гарантує її фізичне існування і є умовою забезпечення здійснення всіх інших прав людини. Законодавство України визначає здоров'я як стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів (ст. 93 «Основ законодавства України про охорону здоров'я») [3].

Окрім вище зазначеної статті, ст. 49 Конституції України встановлює, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава сприяє створенню умов для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Однак, постає питання, хто саме цей «кожен»: громадянин України, іноземний громадянин, апатрид чи біпатрид, особа без громадянства. Після аналізу нормативно-правових актів із питань правового положення іноземців та численних міждержавних та міжнародних актів, конвенцій, угод, виходить, що норми Конституції щодо охорони здоров'я стосуються всіх осіб, незалежно від їх громадянства чи відсутності такого. Але питання їх безоплатності набагато складніше. Усе зрозуміло стосовно громадян України, які проживають у країні. Саме для них «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (ч. 3 ст. 49) [2].

У законодавстві України, котрі гарантують захист прав людини на охорону здоров'я, слід виділити Цивільний кодекс України (далі – ЦКУ). Ст. 283 ЦКУ вказує, що фізична особа має право на охорону її здоров'я та охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій, передбаченою Конституцією України та законом [4].

Конституцією також передбачено, що «охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм».

Кажучи про гарантії захисту права на охорону здоров'я, слід відзначити, законодавством закріплено, що держава має обов'язок створювати умови для доступного для усіх громадян та відповідного медичного обслуговування, надання безкоштовної медичної допомоги в медичних установах охорони здоров'я.

Охорону здоров'я, безпосередньо, здійснюють такі види установ, як: науково-медичні, лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі, аптечні, санаторно-курортні, санітарно-профілактичні та інші. Крім того, держава заохочує та забезпечує індивідуальну підприємницьку діяльність у сфері охорони здоров'я.

Різноманітні соціально-економічні, медико-санітарні, оздоровчо-профілактичні програми охорони здоров'я забезпечуються відповідним державним фінансуванням. Держава бере на себе зобов'язання з реалізації прав в сфері охорони здоров'я в ході створення розширеної мережі установ охорони здоров'я, надання громадянам однакового рівня медико-санітарної допомоги, здійснення загального контролю та нагляду в сфері охорони здоров'я, притягнення до відповідальності за порушення прав та законних інтересів громадян в цій сфері [5].

Конституційні норми дають нам змогу виявити сукупність факторів, що складають систему охорони прав здоров'я людини, це: - право на вибір лікаря та медичної установи; - право на згоду або відмову від медичного втручання, на повну інформацію стосовно характеру медичного втручання; - право на медичну таємницю стосовно встановленого діагнозу, незалежну медичну експертизу; - право на відшкодування збитків, спричинений внаслідок неналежного надання медичної допомоги, тощо.

Таким чином, захист прав людини на охорону здоров'я в Україні вимагає постійних зусиль з боку влади, громадських організацій і громадян. Конституцією України та міжнародними договорами визначено, що: особа незалежно від раси, віросповідання, політичних переконань, економічного і соціального статусу, має повне право на найвищий досяжний рівень здоров'я. Для покращення реалізації права людини на здоров'я, та в разі порушення забезпечити можливість його судового захисту, держава повинна вжити всіх можливих заходів.

Список використаних джерел:

1. Права людини в сфері охорони здоров'я : практич. посібник / За наук. ред. І. Сенюти. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1996. - № 30. - С. 141. (В редакції станом на 01.01.2020).
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (зі змінами та доповненнями)

URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/43515?test=XX7MfyrCSgkyu/jlZieeZ226HI45Ms80msh8Ie6>

URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/28570/1/21.doc.pdf>

Пятецька Сніжана Олександрівна
здобувач вищої освіти 206 н.г. ННІ №1
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Халюк Сергій Олександрович
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Вторгнення РФ на територію України з метою загарбання територій та окупації влади тягне за собою величезну кількість наслідків: зруйновані будинки, знищені культурні та архітектурні пам'ятки, вбиті ракетними атаками громадяни України та інших країн, що на цей час перебували в Україні. У зв'язку з цим Президент Володимир Зеленський підписав Указ № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні».

Військове командування разом із Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування має забезпечити передбачені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» заходи й повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави. ^[1]

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»: воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень. ^[2]

У зв'язку із запровадженням в Україні воєнного стану тимчасово можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини та громадянина,